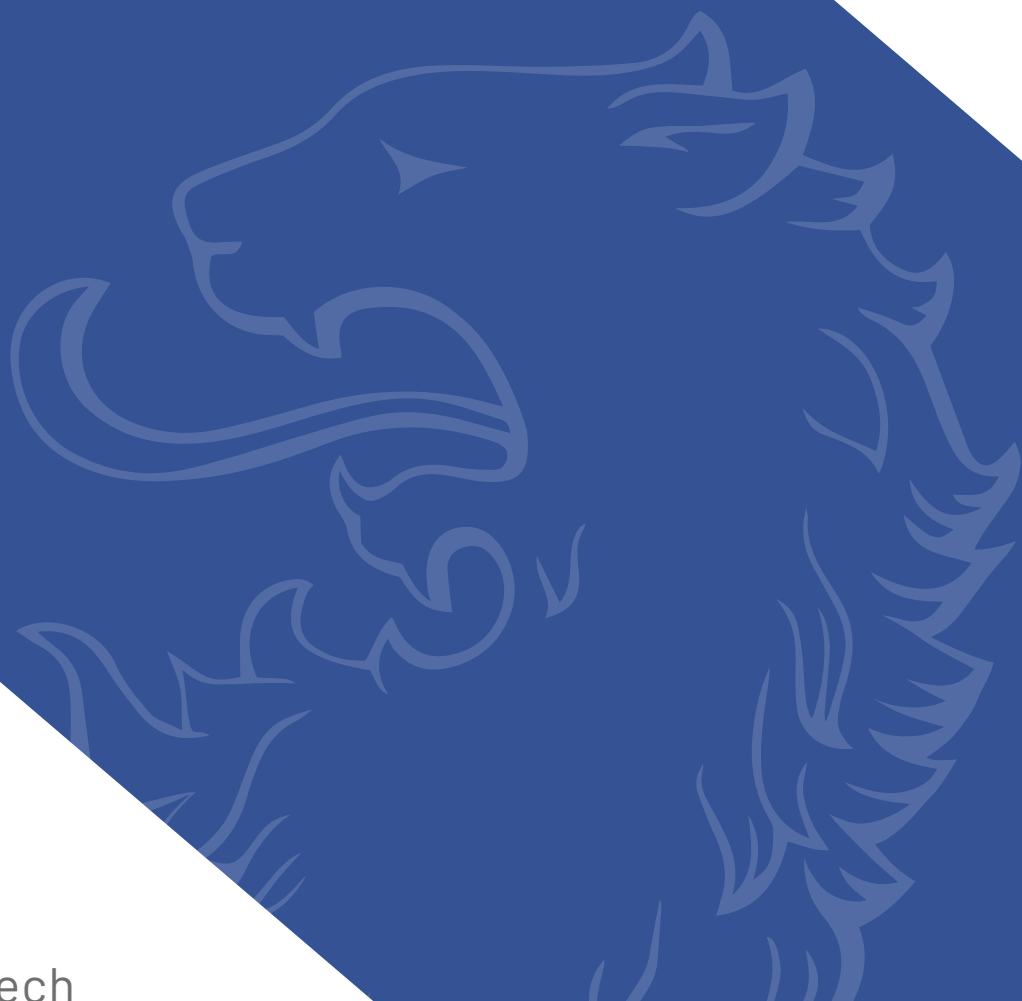

ORDO IURIS
Cywilizacja

Paweł Gierach

Panie na lewo, panowie na prawo

– światopoglądowy rozdźwięk wśród młodych

Część 1: Świat

Od pewnego czasu światowe media alarmują, że światopoglądowe wybory młodych kobiet i mężczyzn coraz bardziej się rozchodzą. Czy to początek trwałego podziału, który może na zawsze zmienić oblicze społeczeństw?

„Pojawia się nowy, globalny podział płciowy” – pisał John Burn-Murdoch z Financial Times w szeroko cytowanym artykule ze stycznia 2024^{1 2}. Przedstawione w nim wyniki badań pokazywały rosnącą przepaść ideologiczną między młodymi mężczyznami a młodymi kobietami na przestrzeni ostatnich dekad na przykładzie USA, Korei Południowej, Niemiec i... Polski.

Implikacje – polityczne, międzypłciowe, a nawet przyszłościowe – były alarmujące. Sam autor artykułu napisał m.in., że pokolenie Z to właściwie dwa pokolenia, nie jedno. Także inne media podjęły temat dość emocjonalnie. *New York Times* zorganizował podcast zatytułowany „The Gender Split and the ‘Looming Apocalypse of the Developed World’” (w wolnym tłumaczeniu: „Rozłam płci i nadciągająca apokalipsa rozwiniętego świata”)³, a *Washington Post* ostrzegał: „Jeśli nie zmienią się poglądy, polityczne niedopasowanie w związkach może zagrozić instytucji małżeństwa”⁴.

Pojawiły się również głosy krytyki i powątpiewania⁵. Zwracano uwagę, że dane z różnych krajów nie są jednoznaczne i nie widać równoległego identycznego trendu wszędzie (zwłaszcza poza domeną cywilizacji zachodniej, w tym krajami do niej tradycyjnie nie należącymi, ale pozostającymi pod jej silnym formatującym wpływem w ostatnich dekadach – jak Korea Południowa czy Japonia). Zwracano uwagę, że choć istotnie można pokazać pytania sondażowe, których wyniki charakteryzują się taką luką płciową (*gender gap*), to jednak są i takie, które takiej luki nie pokazują. Podnoszono, że fakt, iż głosy kobiet w wyborach przesunięte są bardziej na lewo, a mężczyzn – na prawo, zaznacza się w polityce amerykańskiej od co najmniej wyborów prezydenckich z 1980 roku, kiedy wg exit polls Ronald Reagan zdobył 55% głosów mężczyzn i tylko 47% kobiet. I konkludowano, że obawy, że ona ostatnio rośnie i dotyka szczególnie młodego pokolenia wcale nie są takie oczywiste.

Argumentem na to miał być fakt, że efekt, opisywany pierwotnie na danych sondażowych Gallupa, nie znajdował potwierdzenia w wynikach exit polls podczas realnych wyborów. W 2020 roku Joe Biden zyskał głosy 68% mężczyzn i 70% kobiet w wieku 18-29⁶. Podobnie niewielka luka płciowa w tych wyborach dotyczyła wszystkich innych grup wiekowych. Jeszcze w 2022 w wyborach do Kongresu Stanów Zjednoczonych najmniejsza luka wystąpiła właśnie wśród najmłodszych wyborców. Generalnie pokolenie

1 Burn-Murdoch J., „A new global gender divide is emerging”, <https://www.ft.com/content/29fd9b5c-2f35-41bf-9d4c-994db4e12998>

2 Wszystkie linki w niniejszym artykule były sprawdzane 13/08/2025.

3 <https://www.nytimes.com/2024/02/02/opinion/gen-z-gender-political-ideology.html>

4 <https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/11/22/marriage-polarization-dating-trump/>

5 Por. np. Horowitz R., „Are Gen Z Men and Woomen Really Drifting Apart?” <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2024/03/gen-z-gender-divide-2024-election/677723/> (The Atlantic, 12/03/2024)

6 wg Cooperative Election Study

Z wyraznie silniej popierało demokratów i przypisywano mu poglądy progresywne, ze sprzeciwem wobec nierówności i poparciem dla powszechnej tolerancji (także w duchu ideologii gender).

Wydaje się, że coś jednak jest na rzeczy. Ostatnie wybory prezydenckie w USA sprawiły jednak, że te głosy wyrażające wątpliwość przycichły, a o *gender gap* mówi się jak o fakcie. Choć 54% wyborców w wieku 18-29 zagłosowało na Harris, to biali mężczyźni z tej grupy wiekowej w przeważającej większości (67%!) poparli Donalda Trumpa. Taki sam poziom poparcia zyskał Trump u białych mężczyzn z kolejnego pokolenia – Millenialsów. To wyłamanie się młodych mężczyzn, zwłaszcza białych, ale także, choć w mniejszym stopniu czarnych i latynoskich, tłumaczono i kwestiami ekonomicznymi (włącznie z symptomami kryzysu gospodarczego i ok. 20-procentowym bezrobociem w tej grupie, którego jedno ze źródeł postrzegają w nielegalnej imigracji), i „toksyczną męskością” (której reprezentantem miał być Trump), to spore znacznie wydają się mieć względy kulturowe.

Głosy pokolenia Z

Bardzo ciekawe głosy samych zainteresowanych – przedstawicieli pokolenia Z – można znaleźć w sondzie opublikowanej przez „Wall Street Journal”⁷.

21-letni student ekonomii mówi, że na jego pierwsze w życiu wybory wpłynął fakt, że „amerykański sen” wydaje się coraz mniej dostępny dla młodych takich jak on, a jednocześnie oferowany wraz z darmowym mieszkaniem, wyżywieniem i opieką zdrowotną nielegalnym imigrantom. Zdecydował się oddać głos na Trumpa, bo to on trafił w potrzeby mężczyzn: oferując siłę, dumę z kraju, bezpieczeństwo ekonomiczne i szacunek dla religii, przedstawiane przez lewicę jako toksyczne. Studentka klasyki widzi w młodym zwrocie ku prawicy reakcję na „tyranię lewicowej religii”, której rytuałami są *cancel culture*, ideologizacja codzienności i marginalizacja tradycyjnych wartości.

Nie brakuje też głosów przeciwnych. Studentka biologii krytykuje poparcie dla Trumpa i odradzające się wzorce toksycznej męskości, łącząc je z wpływem internetowych mizoginów pokroju Andrew Tate’a. Z kolei student biznesu wskazuje, że prawdziwa walka o młodego wyborcę toczy się nie na wiecach, ale w social mediach: klipy z podcastów z udziałem Trumpa rozchodzą się viralowo, zdobywając miliony odsłon i kreując nowy format politycznego przekazu.

Wiele badań wskazuje że młodzi amerykańscy mężczyźni czują się dziś marginalizowani w dyskursie społecznym – nie tylko z powodu zmian w gospodarce, ale również

7 „Why Generation Z Embraced Trump”, <https://www.wsj.com/opinion/why-generation-z-embraced-donald-trump-young-voters-election-99c59054> (Wall Street Journal, 11/03/2025)

wskutek krytyki tradycyjnych ról płciowych. Reakcją na to jest u części radykalizacja lub zwrot ku prawicy, gdzie odnajdują poczucie wspólnoty, sprawczości, oraz ludzi, którzy mówią o ich problemach.

Sytuacja w innych krajach

W Korei Południowej, w wyborach prezydenckich 2022 młodzi mężczyźni wsparli wyrażnie (59%) Yoon Suk-yeola, konserwatywnego liberała i katolika. Młode kobiety preferowały jego centroliberalnego przeciwnika (58%). Tymczasem poparcie dla obu kandydatów wśród starszych Koreańczyków nie różniło się istotnie między obiema płciami!

Równolegle w Korei spadła liczba zawieranych małżeństw, a współczynnik urodzeń drastycznie obniżył się, osiągając po latach kolejnych spadków najniższy poziom na świecie – 0,72 (2023). Wśród przyczyn wymieniane są dwie kwestie. Pierwsza, to jeden z wyższych na świecie kosztów edukacji dzieci w kraju, w którym podobnie jak w Japonii, „wyścig szczurów” zaczyna się już na poziomie kilkulatków. Druga, to kulturowa moda wśród młodych Koreanek na pozostanie singielką. W Korei odzew na akcję #Metoo zaowocował pojawieniem się, głównie, w internecie w latach 2017-2019 radykalnie feministycznego i mizandrycznego ruchu 4B („4 x nie” od koreańskiego słowa „bi”, oznaczającego przeczenie), którego członkinie deklarowały rezygnację z randkowania z mężczyznami, współżycia seksualnego, zawierania małżeństw oraz rodzenia i wychowywania dzieci. I tak np. w sondażu z 2022, na próbie młodych (19-34 lat) Koreańczyków obu płci i stanu wolnego, chęć posiadania dzieci w przyszłości wyraziło 70,5% mężczyzn i tylko 55,3% kobiet⁸.

W Wielkiej Brytanii różnica odsetków młodych kobiet deklarujących oddanie głosu na partię liberalne i konserwatywne była o 25 punktów procentowych wyższa (na korzyść liberalnych) niż różnica analogicznych odsetków młodych mężczyzn. W Niemczech ten rozdzźwięk wyniósł nawet 30 punktów procentowych⁹.

Z badania przeprowadzonego przez Fondation Jean-Jaurès we wrześniu 2024 wynika, że **we Francji** wśród młodych wyborców (25-35 lat) poparcie dla lewicowego „Nowego Frontu Ludowego” (NFP) było o 13 punktów procentowych wyższe wśród kobiet niż wśród mężczyzn. Z kolei procent młodych mężczyzn, wyborców Rassemblement National (RN) Marie Le-Pen był aż o 14 punktów wyższy niż analogiczny procent młodych kobiet¹⁰. Według analizy CEPREMAP z marca 2025, młode Francuzki przywiązują większą wagę do kwestii takich jak imigracja, prawa mniejszości czy równość płci – co napędza ich poparcie dla partii progresywnych. Tymczasem wśród młodych mężczyzn zarysował się spadek zadowolenia z życia i zwrot części z nich ku wartościom konserwatywnym¹¹.

8 Por. https://en.wikipedia.org/wiki/4B_movement

9 Dane na podstawie General Social Survey dla Niemiec i British Election Study dla Wielkiej Brytanii – za artykułem Burna-Murdocha.

10 <https://www.jean-jaures.org/publication/comment-le-fosse-entre-les-sexes-se-creuse-t-il-chez-la-gen-algo/>

11 <https://www.cepremap.fr/2025/03/un-fosse-ideologique-grandissant-entre-jeunes-femmes-et-jeunes-hommes-en-france/>

We Włoszech według tegorocznego badania obserwatorium „Monitoring Democracy” Uniwersytetu Bocconi w Mediolanie młodzi (18-29) mężczyźni mniej więcej równie często deklarują poparcie dla centroprawicy (m.in. Fratelli d'Italia, Forza Italia i in. – razem 34%), jak dla centrolewicy (m.in. Ruch Pięciu Gwiazd czy PD – razem 35%). U ich rówieśniczek występuje silne skrzywienie w lewo – tylko 11% głosowałaby na centroprawicę, za to 41% chciałaby oddać głos na centrolewicę¹².

Także w **Rumunii** młode kobiety wydają się być bardziej lewicowe od młodych mężczyzn – istotnie różnią się od np. poglądami nt. dyskryminacji różnych grup społecznych. 43% z nich uważa, że rumuńskie kobiety nie mają równych praw z mężczyznami, podczas gdy uważa tak równocześnie 29% ich rówieśników. Analogicznie jest z ich zdaniem nt. nierówności praw mniejszości etnicznych (49% vs 29%), osób identyfikujących się jako LGBT (43% vs 27%), oraz biednych (73% vs 60%)¹³.

Trend globalny

Wybory do Parlamentu Europejskiego w 2024 ujawniły nowy fenomen – podczas gdy dotąd większość młodych wyborców zwykle popierała partie lewicowe, w ostatnich wyborach to prawica, w tym antysystemowa uzyskała rekordowe poparcie właśnie wśród młodych. Analiza danych European Election Studies (EES) z deklaracji 25 tys. wyborców z 27 krajów pokazuje w tym poparcu istotną lukę płciową – wśród młodych mężczyzn prawicę „skrajną” poparło 21% młodych mężczyzn, a tylko 14% młodych kobiet¹⁴.

„The Economist” piórem Roberta Guesta, zastępcy redaktora naczelnego, w artykule¹⁵ zaczynającym się zresztą od rozmowy dwóch młodych warszawianek nt. ich nieudanych związków, przeanalizował dane European Social Survey, General Social Survey w USA i Korean Social Survey z 20 bogatych krajów. Analizowali odpowiedzi młodych (18-29 lat) na pytanie o ich poglądy na skali od 1 (bardzo liberalne) do 10 (bardzo konserwatywne). Podczas na początku XXI w. nie było dużej różnicy między mężczyznami i kobietami, w 2020 roku różnica średnich wskazań obu płci na tej skali wynosiła 0,75 punktu. Laikowi może wydać się to małą różnicą, ale to blisko dwukrotność ówczesnego dystansu opinii między osobami z wyższym wykształceniem – i dla badacza stanowi różnicę znaczącą. W 2020 młodzi mężczyźni tylko nieznacznie częściej opisywali siebie jako liberałów niż konserwatystów – różnica to zaledwie 2 punkty procentowe. Młode kobiety natomiast zdecydowanie bardziej skłaniały się ku lewicy niż prawicy – różnica aż 27 punktów procentowych. Wszędzie panowie byli bardziej konserwatywni

12 <https://www.9colonie.it/517678/gender-divides-italian-youth-politics-girls-on-the-left-boys-on-the-right>

13 Raport opublikowany w kwietniu 2025, na podstawie badania IPSOS młodych Rumunów w wieku 14-29 lat. <https://romania.fes.de/e/study-launch-young-women-in-romania-are-more-supportive-of-social-policies-and-democracy.html>

14 Milosav D. i in., „The youth gender gap in support of the far right”, *Journal of European Public Policy* (24/03/2025), <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13501763.2025.2481181>

15 „Why young men and women are drifting apart” (*The Economist*, 28 marca 2024) <https://www.economist.com/international/2024/03/28/why-young-men-and-women-are-drifting-apart>

niż panie. W skali 1-10 w USA różnica średnich deklaracji mężczyzn i kobiet wyniosła aż 1,4, w Polsce 1,1, we Francji 1, we Włoszech 0,75, w Wielkiej Brytanii 0,71, a w Korei Południowej 0,74. Co więcej, trend jest rosnący – powiększa się rozdźwięk w opiniach politycznych, ponieważ młode kobiety stają się zdecydowanie bardziej liberalne, a ich mężczyźni – nie.

Skutki społeczne

Z autorskiej zapowiedzi powyższego artykułu warto zacytować następujący fragment: „Nasz zespół analizujący dane przebadął trendy w 20 krajach. W międzyczasie nasi korespondenci w Ameryce i Chinach przeprowadzili wiele wywiadów z młodymi mężczyznami i kobietami, a ja wraz z kolegą poleciałem do Polski, aby zrobić to samo. Usłyszeliśmy powtarzającą się skargę. Młode, wykształcone na uniwersytecie (heteroseksualne) kobiety narzekały, że brakuje dobrze wykształconych, liberalnych mężczyzn, z którymi mogłyby nawiązać romantyczne relacje. Wielu młodych mężczyzn, pracowników niższego szczebla (*blue collars*), narzekało, że feminizm posunął się za daleko i ogranicza możliwości mężczyzn”¹⁶.

Ten rozdźwięk, nie tylko polityczny, ale mający swoje źródła w rozejściu się światopoglądów i oczekiwań wobec ról obu płci, jest ważny i niepokojący. Jeśli się utrwali, będzie zapewne utrwalał niekorzystne trendy demograficzne, a ponadto może doprowadzić do trwałego wzrostu odsetka osób samotnych i nieszczęśliwych.

Ale zanim powiemy o tym więcej w ostatniej części niniejszego opracowania, w części drugiej przyjrzymy się bliżej sytuacji Polski.

16 <https://fidest.wordpress.com/2024/04/02/why-young-men-and-women-are-drifting-apart/>

WSPARCIE DARCYŃCÓW

Instytut Ordo Iuris jest fundacją i zakres naszej aktywności jest ściśle uzależniony od funduszy, które pozyskamy na działalność statutową. Ceniąc sobie niezależność, nie korzystamy ze środków publicznych i grantów, których pozyskanie mogłoby ją ograniczać. Naszą działalność prowadzimy tylko dzięki hojności naszych Darczyńców, zwłaszcza tych, którzy wspierają nas regularnie co miesiąc w ramach Kręgu Przyjaciół (więcej na: www.przyjaciele.ordoiuris.pl)

RAZEM MOŻEMY REALNIE WPŁYWAĆ NA RZECZYWISTOŚĆ!

DAROWIZNĘ MOŻNA PRZEKAZAĆ NA KONTO

32 1160 2202 0000 0002 4778 1296

Fundacja Instytut na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris
Plac Bankowy 2, 00-095 Warszawa
oraz za pomocą przelewów internetowych
Tpay i PayPal (szczegóły na stronie www.ordoiuris.pl)

ordoiuris.pl

[/ordoiuris](https://www.facebook.com/ordoiuris)

[/ordoiuris](https://www.youtube.com/ordoiuris)

[/ordoiuris](https://www.instagram.com/ordoiuris)

[@ordoiuris](https://twitter.com/ordoiuris)